

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СТАН, ЗАГРОЗИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

**Цимбал Б.М., студент,
Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка**

Важливою складовою економічної безпеки держави є її продовольча безпека, яка є запорукою її цінової стабільності. Головним чином від неї залежить забезпеченість України продуктами харчування. Серед іншого на продовольчу безпеку та якість продуктів харчування впливає культура пшениці. Тому сучасне соціально-економічне й народногосподарське значення виробництва озимої пшениці в зерновому господарстві України не має і не може мати альтернативи.

Нажаль, внаслідок недостатнього фінансування, слабкої інвестиційної складової виробництва хліба, м'яса, молока, та інших продуктів харчування, Україна знаходиться на рівні 60-х років ХХ ст., що і спричинило її продовольчу залежність від інших держав світового співтовариства.

Продовольча безпека України тісно пов'язана та залежить від ринку зернових. За 2010-2011 рр. маркетинговий рік ціни на зерно залишалися майже незмінними (пшениця 1 кл. 1600-1670 грн. /т, жито та пшениця 3 кл. 1600-1620 грн. /т), внаслідок цього більшість операторів ринку відмовились від його реалізації. Ціна на зернові збільшувалась за рахунок зменшення експорту та збільшення імпорту. Врожай зернових в 2010 р. склав 40 млн. т, що на 23% менше, ніж в 2008 р. і на 12,6% ніж в 2009 р. Проте цього рівня виробництва цілком достатньо для забезпечення внутрішніх потреб України як в продовольчому, так і фуражному зерні. Зниження всесвітнього врожаю та введення заборони на експорт продукції основними світовими експортерами викликали зріст цін на 70%, в період червень-серпень 2010-2011 маркетингового року. За рахунок скорочення внутрішньої потреби в пшениці на продовольчі цілі та обмеження експорту борошна, відбувалось скорочення зернового виробництва. Некерований експорт призводить до збільшення ціни на внутрішньому ринку зерна, а подорожчання комбікорму негативно впливає на чисельність поголів'я скота та птиці. Обмеження експорту внаслідок виділення квоти може вирішити цю проблему.

Необхідно зауважити, що на продовольчу безпеку України

негативно впливають серед іншого такі чинники: погіршення імпорту; збільшення іноземних, неякісних продуктів на національному ринку; скорочення виробничого потенціалу; недостатній рівень використання виробничих потужностей; низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції, недостатній рівень нововведень у сфері організації харчової та переробної промисловості; моральний та фізичний знос діючого обладнання; незначна питома вага принципових нових розробок та ноу-хау; нераціональне використання виробничих ресурсів; погіршення структури виробництва; погана інфраструктура внутрішнього ринку; наявність адміністративних бар'єрів для товарообміну тощо.

Також, одним із негативних чинників є зростання цін на пшеницю. Так за три роки всесвітні ціни на пшеницю зросли на 181%, а на продовольчі продукти – на 83%. До зростання цін на зернові призводять такі чинники: збільшення світового попиту на продовольство, зменшення всесвітніх запасів зерна до критичного рівня, постійний ріст цін на нафту, висока вартість транспортних послуг.

З періоду початку аграрної реформи ситуація щодо економічного стану аграрного сектору суттєво не поліпшується. Існують окремі випадки отримання значного рівня рентабельності певних, високоліквідних видів продукції, проте це, на жаль, не свідчить про ефективність аграрних перетворень, радше вони є винятком із загального стану аграрної економіки.

Гарантією продовольчої безпеки повинна бути держава. Саме вона формує врівноважену продовольчу політику та створює умови для її реалізації. Проте Україна купує продукцію не у виробника, а у посередника, ціну якої він власне і встановлює, і це все буде тривати доти, доки держава не змінить власну політику щодо функціонування аграрного ринку та доки існуватиме неконтрольована кількість посередників ринку агропромислової продукції. В підсумку це може призвести до значного скорочення аграрного виробництва.

Все вище викладене свідчить про високий рівень загрози продовольчій безпеці нашої держави, який останнім часом значно посилюється. Саме тому, перед керівництвом України постає завдання зниження наслідків глобальної продовольчої кризи та відповідно забезпечення продовольчої безпеки держави, основними шляхами якої можуть бути:

— (у сфері споживання) надзвичайна та адресна допомога, грошові трансфери, якісне продовольство в обмін на працю,

безкоштовне харчування в школах та їдальнях, субсидування, контроль і стабілізація споживчих цін, зниження або відміна податків на споживання;

— (у виробництві) контроль цін виробників, зниження податків та субсидування виробництва та його засобів;

— (у торгівлі) заборона на експорт засобів виробництва, квотування або контроль експорту, підвищення податків на експорт і стимулювання імпорту тощо.

Також основними шляхами укріплення продовольчої безпеки, в умовах глобалізації, безпосередньо є реформування сільського господарства, яке дасть змогу суттєво збільшити обсяги виробництва продукції; фермери матимуть можливість отримати додаткові землі; відбудеться збільшення рівня самозабезпеченості продуктами харчування. Тому для забезпечення продовольчої безпеки необхідно: створити умови для підвищення рентабельності АПВ, раціонально використовувати всі види ресурсів, нарощувати власне виробництво, створити центри тестування якості продуктів, вдосконалити державні стандарти та створити національну інноваційну систему.

Підвищення продовольчої безпеки не можливе без кооперації та інтеграції. Однією із ефективних їх форм є вертикально інтегровані структури (агрофірми, агрокомбінати, об'єднання, господарські товариства та ін.). Багатогалузевий та вузькоспеціалізований напрямок таких господарств забезпечує раціональне використання ресурсів, сприяє зростанню обсягів виробництва та реалізації продукції. Їх перевагами є побудова в рамках єдиного технологічного, економічного та організаційного комплексу, за участю сільськогосподарських, переробних, обслуговуючих та торгових підрозділів.

Отже, лише проведення комплексних заходів сприятиме зниженню рівня негативних наслідків світової економічної кризи та надасть змогу суттєво посилити продовольчу безпеку держави, адже вона є невід'ємною складовою її економічної безпеки та запорукою збереження суверенітету.

Науковий керівник – ст. викладач Грідін О.В.